

Retningslinjer for gravide medarbejderes arbejdsforhold

1. Baggrund og formål

Gravide medarbejdere skal have sikre og gode arbejdsforhold på KU. Universitetet lægger vægt på at skabe et arbejdsmiljø med fleksible arbejdsvilkår, der tilgodeser KU's behov, og som samtidig tager individuelle hensyn, så den gravide kan opretholde en sund og normal arbejdsdag uden risiko for sig selv eller fosteret. KU ønsker samtidig at forebygge sygefravær i forbindelse med graviditeten.

Det er vigtigt at undersøge den gravides arbejdsforhold og tilrettelæggelse af arbejdet, hvor selv relativt små ændringer kan medvirke til, at den gravide undgår sygemelding og dermed fastholdes på arbejdspladsen.

2. Medarbejderens ansvar

Medarbejderen skal senest tre måneder før fødselstermin orientere den nærmeste leder om graviditeten. Specielt for laboratoriepersonale samt medarbejdere med mange tunge løft anbefales det dog at orientere lederen, så snart graviditeten er konstateret. Arbejde med visse kemiske stoffer og materialer samt arbejde med mange tunge løft kan skade fostret allerede meget tidligt i graviditeten. Det kan således være vigtigt, at der tages særlige hensyn til den gravide, så snart graviditet er oplyst.

Den gravide skal ligeledes være opmærksom på, om der i løbet af graviditeten opstår forhold, som gør det nødvendigt at udarbejde eller revidere en særlig arbejdsplan.

3. Lederens ansvar

Den nærmeste leder skal medvirke til, at det er naturligt, at den gravide (eventuelt fortroligt) oplyser om sin graviditet tidligt i forløbet. Lederen skal desuden, så snart denne får oplysning om, at en medarbejder er gravid, tage initiativ til en samtale med den gravide (eventuelt med deltagelse af en repræsentant fra den lokale arbejdsmiljøgruppe). I samtalen skal der med udgangspunkt i den gravides arbejdsopgaver foretages en konkret vurdering af hendes arbejdsforhold. Det kan f.eks. være:

- arbejde med kemiske og biologiske stoffer og materialer
- arbejde med dyr
- tunge løft
- arbejdsstillinger f.eks. omfanget af siddende, gående og stående arbejde
- arbejdets omfang og organisering, herunder arbejdsmængde, arbejdstider og arbejdets generelle tilrettelæggelse.

Der skal om nødvendigt udarbejdes en individuel arbejdsplan for den gravide. Arbejdsplanen skal løbende justeres, hvis der behov for det. Er der arbejdsopgaver, som den gravide ikke kan udføre uden risiko, skal hun så vidt muligt omplaceres til andre arbejdsopgaver.

I ganske særlige tilfælde, hvor det ikke er muligt at tilrettelægge arbejdet, så det er uden fare for den gravide, skal hun fritages for de nuværende arbejdsopgaver. Hvis det ikke er muligt at finde andre arbejdsopgaver, fritager universitetet medarbejderen fra tjeneste.

For at beskytte mod indirekte påvirkning fra kemiske, radioaktive og biologiske agenser kan det være nødvendigt at flytte den gravide til andre fysiske omgivelser, hvis der i det omgivende miljø arbejdes med stoffer og materialer, der indebærer en øget risiko for den gravide eller fostret.

Såfremt risikovurderingen efterlader tvivlsspørgsmål hos lederen eller den gravide, bør den gravide henvende sig til egen læge eller henvises til en arbejdsmedicinsk klinik. Henvielse til en arbejdsmedicinsk klinik kan ske fra medarbejderens egen læge, fagforening eller arbejdsmiljøudvalget på medarbejderens institut.

4. Kollegaers ansvar

Det forventes, at kollegaer viser forståelse for, at en gravid medarbejder kan have behov for aflastning, og at der er visse typer af arbejdsopgaver, som den gravide i en periode ikke kan udføre.

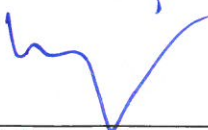
5. Arbejdsmiljøudvalgenes rolle

Arbejdsmiljøudvalgene på Københavns Universitet har ansvaret for at vurdere, om der er særlige forhold f.eks. i relation til arbejdets tilrettelæggelse eller arbejdsprocesser på det område, som udvalget dækker, der gør det nødvendigt at udarbejde supplerende, stedspecifikke retningslinjer for gravide medarbejderes arbejdsforhold.

6. Gyldighed og opsigelse

Retningslinjerne træder i kraft ved vedtagelse i Arbejdsmiljørådet og Hovedsamarbejdsudvalget. Opsigelse følger samarbejdsudvalgscirkulærets regler, ifølge hvilke hver af parterne kan opsigte fastlagte retningslinjer med 3 måneders varsel. Inden opsigelsen skal samarbejdsudvalget forsøge at ændre de hidtidige retningslinjer på en måde, som er tilfredsstillende for samarbejdsudvalgets parter.

Behandlet og vedtaget på Hovedsamarbejdsudvalgets møde den 24. juni 2009 Behandlet og vedtaget på Arbejdsmiljørådets møde 25. juni 2009, og ved møde i Arbejdsmiljørådet 18. januar 2011 samt Hovedsamarbejdsudvalgets møde 31. august 2011. Revision vedtaget af Arbejdsmiljøudvalget på Københavns Universitet den 15. april 2015 og ved møde i HSU 24. juni 2015.

Ralf Hemmingsen
Rektor, formand for HSU

Ingrid Kryhmand
Næstformand

Jesper Olesen
Universitetsdirektør, formand for AMKU

Bilag til retningslinjer for gravide medarbejderes arbejdsforhold

Dette bilag indeholder en række eksempler på forhold, som kan være af betydning for den gravides arbejdsmiljø. For mere udførlig information henvises til Arbejdstilsynets vejledning nr. A.1.8-4 fra februar 2002, opdateret april 2015 om gravides og ammendes arbejdsmiljø. Vejledningen kan findes på Arbejdstilsynets hjemmeside www.at.dk.

Fysiske påvirkninger

Ioniserende stråling (f.eks. alfa, beta og gammastråling). Gravide må ikke udsættes for en belastning på mere end 1 mSv pr. år.

Ekstrem kulde og varme, f.eks. kan arbejde i væksthuse om sommeren være forbundet med stort besvær for gravide og skal derfor begrænses eller helt undgås.

Tunge løft frarådes under hele graviditeten. Fra 13. graviditetsuge må den gravide ikke løfte mere end 10-12 kg under optimale løfteforhold (foran kroppen, mellem midtlår- og albuehøjde, byrden nem at håndtere, stabilt fodfæste). Fra 20-25 graviditetsuge må der maksimalt løftes 5-6 kg på grund af den øgede rækkeafstand til byrden.

Langvarigt stående og gående arbejde skal fra begyndelsen af fjerde graviditetsmåned tilrettelægges, så den gravide kan veksle mellem siddende arbejde og stående eller gående arbejde.

Træk og skub kan udgøre en belastning for den gravide, og belastningen fra træk og skub skal især i sidste halvdel af graviditeten være så lille som muligt.

Pauser, den gravide skal have mulighed for at afholde nødvendige små hvilepauser i løbet af arbejdsdagen.

Biologiske/smitsomme påvirkninger

Ved arbejde med dyr skal man i risikovurderingen konkret vurdere om der er en særlig fare for den gravide og/eller det ufødte barn. Med hensyn til infektioner, som kan smitte fra dyr til menneske, er det særligt toxoplasmose, Q-feber og ornithose (papegøjesyge), der kan udgøre en fare.

Undgå arbejde med **biologiske agenser** (bakterier, vira, fostervæsker mv.), der er særligt farlige for den gravide, hvis dette ikke kan udføres uden påvirkning af den gravide.

Kemiske påvirkninger

Anvend Kemibrugs muligheder til at gennemgå de stoffer, blandinger og materialer, som den gravide arbejder med, og vurder, om der skal ændres i den gravides arbejdsrutiner med stoffer og materialer. Vurdér også om der er stoffer, blandinger eller materialer, som den gravide ikke skal arbejde med, hvis dette arbejde ikke kan udføres uden påvirkning af den gravide eller fosteret. I den forbindelse skal der være særlig opmærksomhed omkring arbejdet med stoffer mærket med nedenstående R- og H-sætninger. R-sætninger er EU's nuværende risikosætninger, som gradvist frem mod år 2015 erstattes af EU's nye H-sætninger

(Hazard Statements). I en overgangsperiode vil man derfor kunne finde kemikalier med hhv. R- og H-sætninger, hvorfor det er nødvendigt at være opmærksom på begge typer mærkning.

- R39: Fare for varig alvorlig skade på helbred
- R40: Mulighed for kræftfremkaldende effekt
- R45: Kan fremkalde kræft
- R46: Kan forårsage arvelige genetiske skader
- R48: Alvorlig sundhedsfare ved længere tids påvirkning
- R49: Kan fremkalde kræft ved indånding
- R60: Kan skade forplantningsevnen
- R61: Kan skade barnet under graviditeten
- R62: Mulighed for skade på forplantningsevnen
- R63: Mulighed for skade på barnet under graviditeten
- R64: Kan skade barnet i ammeperioden
- R68: Mulighed for varig skade på helbred.
- H340: Kan forårsage genetiske defekter.
- H341: Mistænkt for at forårsage genetiske defekter.
- H350: Kan fremkalde kræft.
- H350i: Kan fremkalde kræft ved indånding.
- H351: Mistænkt for at fremkalde kræft.
- H360: Kan skade forplantningsevnen eller det ufødte barn.
- H361: Mistænkt for at skade forplantningsevnen eller det ufødte barn.
- H362: Kan skade børn, der ammes.
- H370: Forårsager organskader.
- H371: Kan forårsage organskader.

Også stoffer, blandinger eller materialer, som beviseligt medfører en farlig optagelse gennem huden skal der være særlig opmærksomhed om i gravide og ammendes arbejdsmiljø. Det gælder følgende R- og H-sætninger:

- R21: Farlig ved hudkontakt.
- R24: Giftig ved hudkontakt.
- R27: Meget giftig ved hudkontakt.
- R39/24: Giftig, fare for alvorlig skade på helbred ved hudkontakt.
- R39/27: Meget giftig, fare for varig, alvorlig skade på helbred ved hudkontakt.
- R48/21: Farlig, alvorlig sundhedsfare ved længere tids påvirkning ved hudkontakt.
- R48/24: Giftig, alvorlig sundhedsfare ved længere tids påvirkning ved hudkontakt.
- R68/21: Farlig, mulighed for varig skade på helbred ved hudkontakt.
- H310: Livsfarlig ved hudkontakt.
- H311: Giftig ved hudkontakt.
- H312: Farlig ved hudkontakt.
- H370: Forårsager organskader ved hudkontakt.
- H371: Kan forårsage organskader ved hudkontakt.
- H372: Forårsager organskader ved længerevarende eller gentagen eksponering ved hudkontakt.
- H373: Kan forårsage organskader ved længerevarende eller gentagen eksponering ved hudkontakt.

Arbejde med pulverform af ovenstående stoffer samt arbejde med flygtige stoffer bør undgås. Stoffer og materialer, der er mærket med andre R- og H-sætninger, kan også have effekter, som fosterets celler kan være følsomme overfor. Derfor skal der også foretages en konkret vurdering, når den gravide arbejder med eller udsættes for følgende stoffer og materialer:

- Hormonforstyrrende stoffer.
- Stoffer omfattet af kræftbekendtgørelsen (Arbejdstilsynets bekendtgørelse nr. 908 om foranstaltninger til forebyggelse af kræfttrisikoen ved arbejde med stoffer og materialer).
- Flygtige stoffer og organiske opløsningsmidler.
- Bekæmpelsesmidler.
- Tungmetaller.
- Anæstesigasser.
- Kvælende gasser.